

GAZETA LITERARĂ

Anul III, nr. 2 (96) - Joi 12 ianuarie 1956

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

6 pagini 50 bani

Indemn la fermitate

In raportul de activitate al C.C. al P.M.R. prezentat în fața celui de al II-lea Congres al Partidului, s-a acordat o mare atenție rolului muncii ideologice, în actuala etapă a trecerii de la capitalism la socialism. Zdrobiții în sectoarele hotărâtoare ale economiei, dușmanii orânduirii noastre, departe de a dezarma, de a se resemna, își îndreaptă eforturile și acțiunile lor dăunătoare către alte sectoare de activitate, și în primul rând pe tărâmul ideologic. Imprejurarea că există încă rămășițe ale exploatații, precum și faptul că există lumea capitalistă, constituie o sursă permanentă de propagare a concepțiilor ideologice burgheze. Scriitorii au sarcina de a promova în cărțile lor ideologia socialismului, combatând și nimicind influențele pe care ideile burgheze, rămășițele mentalității inapoiate, le pot avea asupra conștiințelor oamenilor muncii de toate categoriile; ei vor contribui astfel la formarea conștiinței socialiste.

ideologică

tru Dumitriu, etc. arată în chip plastic, cu neputință de contrazis, adevărul despre momente istorice atât de denaturate prezentate de ideologii burghezi. O carte măiestrit scrisă, puternic pătrunsă de ideologia noastră, constituie o participare activă a scriitorului în frontul ideologic alături de forțele progresului, ale socialismului, constituie o participare la construirea socialismului. O astfel de carte, nefăcând nici o concesie zugrăvirii „aproximative”, „după ureche”, a oamenilor și faptelor realității, va deveni ea însăși o armă pătrunsă de spirit ofensiv și de intransigență revoluționară față de orice denaturare a teoriei marxist-leniniste. Scriitorii au datoria să lupte prin articole, prin activitatea obștească, și mai ales prin cărțile pe care ei le scriu, pentru o justă înțelegere și aplicare a ideilor socialismului, să le reprezinte clar, precis în cărțile lor, să demaște cu curaj prin faptele prezentate, abaterile care se pot ivi în activitatea practică de fiecare zi a oamenilor muncii.

Departele de impune scheme și canoane rigide, o astfel de preocupare va deschide creatorului un câmp nebănuț de larg de conflicte și probleme, a căror clarificare și rezolvare va oferi cititorului soluții pentru problemele sale reale de viață, va contribui la educarea lui în spiritul socialismului. De asemenea, îi va da scriitorului posibilități de a contura căi noi și originale de caracterizare a eroilor, de înfățișare a procesului complex pe care-l străbat oamenii către conștiința socialistă. Această preocupare va avea un rol esențial în realizarea tabloului prin care literatura înfățișează societatea noastră, în momentul actual, de trecere către socialism.

Nici un sector de viață cu problemele lui adânc n-a fost în deajuns exploatat, nici o temă nu se epuizează, orișchi scriitorii o abordează, niciodată chipurile oamenilor socialismului, realizate la un nivel artistic superior, nu vor fi prea multe, nu vor osteni pe cititor. Căci cititorul nostru este el însuși dornic să-și ridice necontenit nivelul cunoștințelor, nivelul său ideologic, iar în această direcție cărțile bune îi sînt necontenit un imbold, un îndreptar, eroii lor îi devin prieteni și sătători. Cititorul se gîndește cu remușcînță la scriitorii care l-au prilejuit bucuria de a face nu numai lucruri noi, nu numai caractere și întâmplări originale — de acestea sînt de obicei pline cărțile — dar mai ales i-au dat pulnina să-și îmbogățească orizontul său de gândire și înțelegere a lumii și a problemelor esențiale ale vieții. Se cere, așa dar, scriitorului, să aducă în creațiile sale tocmai marile probleme ale timpului nostru, să răspundă, prin tratarea acestor probleme, aspirațiilor și preocupărilor maseilor, celor mai largi de constructori ai socialismului. În acest fel, literatura noastră va răspunde în chipul cel mai bun sarcinilor sale, de a oglindi realitatea și în același timp de a interveni activ pentru transformarea ei în conformitate cu așteptările poporului către o viață mereu mai bună. În acest fel, scriitorii vor deveni cu adevărat „inginerii al sufletelor omenești” și vor răspunde chemării partidului care pune între sarcinile cele mai importante, lupta împotriva influențelor ideologice burgheze. Succesele realizate până acum de scriitorii noștri, luarea hotărârită de atitudine în așteptarea și exprimarea tot mai puternice a unității în jurul partidului vorbesc despre un front puternic al scriitorilor din toate generațiile despre dorința lor sinceră de a sluji prin creația lor poporului, constructor al socialismului.

Prin însăși natura ei, prin izvorul și obiectivele ei, literatura contribuie la dezvoltarea conștiinței socialiste. Chipurile de oameni și întâmplările care populează cărțile literare, sugerează și intruchipează aspectele drumului pe care-l străbat în viața reală ideile, pătrunzînd în rîndurile poporului, în sufletele oamenilor, în existența și preocupările lor de fiecare zi. Cărțile cele mai iubite, figurile cele mai populare au fost în toate timpurile acelea care, într-o reprezentare artistică desăvîșită, s-au făcut purtătoare ale ideilor care mai înainte, ale idealurilor comune, maselor. Astfel de cărți, astfel de figuri au jucat un rol deosebit în răspîndirea ideologiei progresiste în timpul orînduirilor bazate pe exploatare. Azi, în țara noastră, ideologia pe care sînt chemați să-o răspîndească scriitorii prin chipurile artistice realizate în cărțile lor, este ideologia marxist-leninistă, cea ideologia care călăuzește viața noastră, drumul poporului nostru spre socialism.

Literatura actuală nu poate oglindi și nici nu poate fi călăuzită de o altă ideologie, dacă ea vrea să-și asigure dragostea și prețuirea cititorilor, dacă ea înțelege să contribuie la opera de construcție pe care o realizează poporul. Scriitorii noștri, aparținînd tuturor generațiilor, avînd diferite stiluri și modalități de creație, dar folosînd metoda de creație a realismului socialist, au devenit factori activi în lupta pentru socialism și au cîștigat stîmna unui cerc tot mai larg de cititori tocmai pentru că, pornind de la realitatea construirii socialismului, oglindește aspectele și dezbatînd problemele acestei realități, zugrăvind pe constructorii socialismului, au făcut aceasta pe baza ideologiei marxist-leniniste, au pus în lumină adevărul ideilor biruitoare ale socialismului.

Un eroi literar, realizat cu măiestrie și luptător ferm pentru apărarea și dezvoltarea noii noastre orînduirii, devine pentru cititor un propagandist de frunte al ideilor partidului, un exemplu viu de urmat. Mitrea Cocor, Anton Filip, Adam Jora, Lazăr dela Rusca, Petru Arjoca, Ilie Barbu și alții eroi puternici realizați — căpătînd pentru cititori existență reală; țelurile lor, dragostea lor pentru muncă liberă, pentru viața noastră, li se întipăresc în suflete ca înfrunțări concrete ale ideilor socialismului. Tot astfel, cărți ca povestirea istorică „Nicoară Potocavă” de Mihail Sadoveanu, poemul „1907” de Tudor Arghezi, romanul lui Camil Petrescu, „Un om între oameni”, „Descultii” de Zaharia Stancu, „Cronica de familie” de Pe-

Gazeta literară

FLORICA CORDESCU — Ilustrații la „Ție-ți vorbesc America” de Maria Banuș

Bîlciul ticăloșilor

Uimiți de mărfa propriilor lor opere, reale sau plămăuite, oamenii au simțit că trebuie să le măsoare în termeni fabulosului. Ilya Ehrenburg a botezat în mod fericit începutul construcției socialiste din Țara Sovietelor a doua zi a Creațiunii. După el, probabil zicem că era comunismului echivalează toată cu o altă genază. Cîi despre creatori, abia ne stăpînim noi, modernii, să nu înconjurăm viața și origina lor cu prestigiu celos și magnific al legendei, cum au procedat elinici cu Homer. Mai prudent, mai rar și regretînd poate că numai metaforic și mai puțin inspirați, o facem totuși. Dacă pentru G. Călinescu, Eminescu „nu s-a născut ci a țesut din ape ca Lucaferul”, atunci Sado-veanu nu s-a născut nicînd fiind etern ca poporul, iar Tudor Arghezi s-a iscat din împrejurarea unor dăhuri al căror nume nu-dăm negăsim nimic convenabil mitologic. Unul e duhul dragostei împine până la eulavie pentru frumusețea lumii și căldăli al serei indignate de tot ce caută a o perverti: în univers descompunerea, moartea, în societate prădarea și torturarea omului. Nu este locul să urmărim rostogolirea în timp a fluxului liric argehian, a calitatea sa de nobilită exaltare a efortului creator și de căderi în golul nelămuririi în resursele unite ale semenilor săi, în posibilitățile lor de transformare. Dar și pe cei mai tineri dintre tinerii cunoșcători ai creației argehizene doar din categoriile „Pagini din trecut”, i-a izbit în față suflarea grea a răzvrătirii care, în „1907” pare a se ridica direct din pana incinsă a lupătorului de la „Facla” și „Viața socială”. A ne mîrgini însă la constatarea, îmbucurătoare desigur, că în poetul aflat la o vîrstă adîncă și încercată fierbărâși vechile lui energii de altădată, ar însemna nu ați să necoșim rădăbunțiile lui periodice de minie sădătit elementul original al inspirației sale împotriva de sensul revoluționar al elzelor noastre.

Cine confruntă în Argehi pe pamfletarul tradițional cu autorul recentului volum observă imediat că de devreme a deslușit poetul strîmbăteala orînduirii rezemată pe clase vrămașe. În același timp însă este obișnuit să recunoașcă că acum Tudor Arghezi își reprezintă aceeași detesată întocmire socială cu o claritate istorică aproape stîmnișă. El delimitază precis, cu o pensulă groasă și care nu lasă loc umbrelor, categoriile și tipurile înfierate, revemind asupra principialilor răspunzători ai mizeriei și terorizării maselor cu înverșunare nelămurită. Iși vine chiar să crezi că oricînd ar putea scrie încă un volum pe aceeași temă, îngrozitor de familiară contemporanului masacrelor jîrdnănilor. Se succed — ce spun? — mișună în dimensiuni deobicei micșorate la proporțiile unor gingășii devoratoare. întreaga pleoară de nesătuț, proflori și ucișagi, înflîp în trupul îndolat al semăntorului de belșug pentru alții. Boterli vechi și noi, arandași și vîtași înarmați cu cele mai nebănuite arme de exploatare, escortați de sinistrul lor aparat de reprimare: jandarmul și perceptorul, prefectul și ministrul, șeful de post și ofițerul în cap cu suveranul. Clerul ipocrit de la poezia la mitropoli, binecîntăreaș oribului conșol. Scena e turnantă. Invitîndu-se în loc, odioși ipochimeni apar fie în întîmîltarea lor putredă jardată în ifose pariziene, fie în travestiul democratic adoptat pentru comedia parlamentară a bălăile de principii mincinoase, sau pentru cea juridică. E act o colecție completă de portrete și scurte capitole narrative de sine stătătoare — cu excepția micului ciclu „Conu Alecu” — compunînd un roman în miniatură. Din acest punct de vedere literatura răscoalilor din 1907 a cîștigat încă o frescă. Versificat și încercat cu imagini sarcastice tipic argehizene, adică spămîntător de concrete, romanul devine o satiră grotescă. Eminescu apostrofa pe „caracide” în abstractiuni, Argehi, în întîmîp nu pe

urmași înmulți ai acestora, tot la modul eminescian: Evlavia din timpuri cinstite, înălțase Lăcașuri, paraclise și mînăstiri frumoase. Un preot era preot și crezul era crez Mă tot gîndesc la timpuri și-mi pare că visez. Măreția moștenire e luată cu chirie, Minciună și tarabă, dezmăț, negustorie.

Apoi în genere, li individualizează bine înțeles prin conture îngroșate grozav de șarjate, fără a le trăda senza. Desenele sale, adevărate expoziții de caricatură sau de panflete pictate, amintindu-ne prin obiectul lor de un Iser sau Tonitza, iar prin lectura lor, de zoologie monstruoasă pe un Hogarth sau un Goya, nu sînt un obșnuit rechizitoriu al spoliatorilor. Vopselele cu care i-a zugrăvit pe paraziți sînt atât de violente, isprăvile lor nelegiuite sînt atât de grăitoare — fie ele descrise sec, dar cu concluzii expresive, cteodată proverbiale, fie desăsurate în cronici, fie într-un fel de dolne a la Macedonski, în care cădnarea soartei asupriților se amestecă cu note polemice

M. Petroveanu

(Continuare în pag. V-a)

AUD IN JURU-MI GLASURI...

In spate am o jumăta' de veac,
In față, poate însăși nemurirea.
Venii sărac și voi pleca sărac,
Lăsînd în cînturi visul meu, iubirea.

In mina dreaptă țin uciorul plin,
In locul gol al inimii țin sîntina,
Și tuturor în mersul meu închin
Din inima-mi ce nu mai știe ținga.

Sînt vrăjitorul ce-a ncerat să schimbe
Amurgurile-n zori, în aur țina;
In trup am raze ghimpe lingă ghimpe,
Mi-s ochii arși, mi i-a orbit lumina.

Dar știu de-a rostul drumurile lumii,
Le bat cîntînd și merg așa-naînte,
Pe am slăvindu-l și belșugul humil
Și-a libertății drepturi dragi și sfinte.

Ah! ce frumoase lucruri mai văzui,
Ce pănuri de azur deasupra mea,
Ce cîmpuri de mătășă jos, verzu!,
Și orice stea din cer, în mări cu chip de stea.

Și am văzuit și gingașele mîni
Umare sfărîmînd cătușe, lanțuri,
Și lacrimi am văzuit în ochi bătrîni
Și bucuria-n cîntece și-n danțuri!

De-atuncea iacă nu mai vreau să știu
Pe lume de nimic și-o spun într-una:
Feriec omul poate fi doar viu
Și cînd a-nvins înăcînd în tîuna!

De-atuncea văd mai mult ce nu se vede,
De-atunci desfac din timp metalul scump
Al vieții ce lupind omul și-o dede,
Ca din pănuși ștuleții de porumb.

Și-n timp ce cînt, aud în juru-mi glasuri
Cîntînd la fel, puternice și pline,
Și se-nmulțesc la drum și la popasuri,
Acoperindu-mi glasul, și mi-i bine!...

MĂ UIT CUM CEARCĂ TIMPUL

Mă uit cum cercă timpul să te fure
Fărîmă cu fărîmă, zi de zi,
Lăsînd în pîrîu-ți urmele lui sare,
Scriind în ochii-ți: Te voi fărîși...

Și parc-aud în codru o secure,
Și foite încep a gâlbezi,
Iar cluda calcă prin desii ușure
Tăcerile a nu le mai trezi.

Iubta mea, nu te opri din mers!
Și nu privi-nădrăc ca din cetatea
Lăsată-n flăcări, soața a lui Loth.

Din tot ce e frumos nimic nu-i șters,
E ce-am visat și-avem, e libertate,
Spre viitor pornim cu ea cu tot!

Mihail Beniuc

POEZIE POLITICĂ

Pentru că am început să vorbesc de poeme politice bune și peste care critica a trecut cu vederea, se cuvîne să spun ceva despre „La poarta fabei”, poemul lui Marcel Brelșușu (publicat în „Știința” nr. 3218). Aci problemele sînt discutate — așa cum prezicează și titlul — în limbaj epical, fabula dovîduindu-se mai demult o vechi săbucioasă a autorului și un gen care în special, grație lui, se menține binisor la noi în pas cu actualitatea. Amintim în nume de Rentiular, de Documente (Niște fabule), de Buretele (Urzica nr. 1/1949) sau de Valpea mărîmnoasă („Știința” nr. 2571).

Toate aceste piese satirice aveau o deosebită calitate: ele erau originale în însuși tîleul lor fabulos, nu se mărgineau doar să dea printr-o particularizare nuanțată, printr-un colorit local adecvat, o semnificație înedită cîtorva alegori clasice, ci plecau direct de la evenimentele vieții contemporane și descopereau chiar în desăsurarea lor o „morală”, o concluzie exemplară. De pildă, din manifestările concrete ale luptei de clasă din țara noastră, poetul scoate o învățătură despre burtoverdele și „buretele”, care de-opotrivă nu dau îndrăgă nimic de bunavoiie: „Ci seva și vîaga nu poți să le-ntorci / din bîndăhanul celor doi nemernici / decît dacă-i strîngi, decît dacă-i storci / în pumni necruțători și puternici” (Buretele).

De asemeni, din tărăboiul diferitelor cercuri agresive pe tema așa-zisei „cortine de fier”, istoria vulpii parizană a lumii, „cu porțile deschise” la „coțele și ogrăzi ca și morala: „Ne-a învățat o experiență grea... / Că scoate colții, că-și pune funde, / Că se „declară” ori că se ascunde / Cumătra vulpe, de cînd e ea / Ori e sătulă — și știm de unde / Ori e hîmîndă — și știm ce vrea!” (Valpea mărîmnoasă).

E sfîrșit, din lipsa de modestie a unor scriitori contemporani, prea repede dispuși să uite ce datează clasicilor și să se propună drept model, întîmplarea puului de cîmpănză, care muștrul de bunici-său și indemnul să execute — după el — salutul militar și cel civil, se uită printră gratii la oțiva soldații veritabili și emite cu bun simț judecata elementară: „Păi, dacă-i vorba să imit, imit modelul / și nu mămuțăreala lui”. (Despre Clasicii; Contemporanul nr. 38 (363) 1953).

Recentul poem aduce „la poarta fabei” însăși lumea atomică prin patru dintre reprezentanții ei cei mai autorizați și anume: atomul de Uraniu, atomul de Thoriu, atomul de Actiniu și neutronul de Hidrogen. Racordarea cu problemele politicii curente apare imediat: e vorba de integrarea acestor personaje tulburate în sistemul educativ al celor mici, din care unii găsesc că... prea lipsește frica.

E adușă astfel în discuție, sub semnul lumii fabulosului de fapt însăși ideea șantăului atomic în întreaga lui nebulnie orgolioasă. Satira baljocorește ingenios mentalitatea celor care visează să-și facă din ultimele mari descoperiri ale științei un mijloc de terorizare a omenirii. Musafirii nechemăți ai lui Esop proferează cuvinte atât de contrarii oricărei morale și pe un ton atât de agresiv, încît provoacă pînă și indig-

narea fiarelor celor mai feroce. Izbucnirile lor justificate sînt de un bun efect comic. „Sule de mij de morții Ruine / Sate și-orășel... Alele! / — Rușine, le-a strigat, rușine! / cel mai sălbatec dintre animale / — are își... / Lînxul își acoperă pudic ochii cu o labă, revoltat de un asemenea spectacol degradant; pantera are o reacție pioasă și blestemă, „O băi-ți”

Insîrșit, „un tîgru dintre cei mai sui / și-a alungat micuții pui / ca să-i ferească de acele / exemple — după dînsul — rele!”

Situațiile comice sînt amplificate grație ingenioasei lor împingeri prin diferite aluzii abile, din planul simbolic al fabei în cel al realităților cotidiene. Violenta satiră crește astfel și ea: Neutronul de hidrogen parlamentează, de pildă, în stilul politicii de pe poziții de forță, cu lipsa de logică, bădărnă și violența reprezentanților ei caracteristici:

„Destul cu-afta căcuculeat! — / răcni un nou venit, din drum / Intrăm, pe bună învoială / ori facem totul praț și scrum! / Se pare c-af fost sclav pe vremuri / și nu-ajeg, sărman bătrîn, / cum nu te pleci și cum nu tremuri / în fața noului stăpîn / Cine sînt eu? Sint Neutronul / de Hidrogen, și stau pe tronul / magnificului nostru ev / Domin pămîntul și Olimpul / și-s „primul” încă de pe timpul / tabellei lui Mendeleev!”

De asemeni și rezultatele acestor „metode” de convingere sînt cele cu care realitățile politice ne-au obișnuit. Chiar și în lumea fabei lozina scorsă pe zidurile altor orașe din occident intervine firesc: „Așa e! — au sărit de colo / dezlîntuți ca un atom / eroii epici... întii solo / apoi în duo / și în trio / cu „Huideo...”, „Huo” / și „Adio...” / și-au explodat în cor: „Go-home!”

În general, toată parlamentarea inițială e inteligent aranjată pe o situație plină de haz. Atomii sînt ținuți — la poarta fabei, așa că, jignii, fierb, sînt pe punctul de a-și ieși din sărite, de turje. Ideea Thorului sau Uranului iritat sau a neutronului de hidrogen, scos din peneni, e de o indiscutabilă originalitate și savoare satirică: „grăsunii aștia par dispuși / să se mai poarce cu mînușli / Eu nu-s făcut să bat la uși... / Cred că-n sfîrșit te vei deschide / E-n interesul tău / Deschide / Altminteri, zău, / că e de rău... / ...Și deși n-avem colți nici ghiare / ni se cuvîne primul loc / printre sălbătăciuni și fiare! / Deschide! Ori ne facem... / foc / E demnitatea noastră-n joc.”

Risul sfîrșit de promptă punere la punct a celor care visează să fie lumea sub călcii are aici o semnificație majoră. El ilustrează practic eșecul politicii bazate pe șantajul atomic, de vreme ce amenințările nu trezesc decît riposta baljocitoare, calmă, plină de siguranță, a popoarelor conștiente de forța lor unită în lupta pentru pace; efectul critic al poemului e excelent. Marcel Brelșușu e un fabulist modern în întreaga accepție a cuvîntului. Nu numai tîleul fabelului lui e nou și țînește din evenimentele vieții contemporane, dînd noile lecții pe care ni le dă istoria,

dar însăși structura internă a acestor piese satirice poartă o foarte vizibilă amprentă a vechiului XX. Printre personajele clasice ale genului, măgarul vulpei, ursul, leul, cîmpănzul sau elefantul, în versurile poetului nostru apar elemente nucleare. De asemeni, la el arcul merge, la psihiatru („Viorile”), hiena se lasă interviuează de un reporter („Hiena”) iar în discuție poezionistii aduc vorba de Hiroshima și Bikini, de tabelle Mendeleev și de comircuri, de Pentagon și de alte lucruri la ordinea zilei. Fabellele lui Marcel Brelșușu sînt apoi moderne și prin altceva. E sensibilă în ele o permanentă rebeliune împotriva convențiilor genului, împotriva formulor consacrate pe care aceste convenții le impun.

De aci tonul persiflant, tendința poetului de a-și autoparodia gesturile și atitudinile cu un præg vădit caracter profesional. Expunerea moralei e însoțită de scuze, comentarii, paranteze, note și subnote ca în „Niște fabule” sau, mai recent, în spiritalul final al „Micului tratat de zoologie”:

„Cit despre ceilalți, milioane de tovarăși / de la matrozi la primul amiral / ei n-au nevoie să mă tragem țărâși / morala fabei, în fiecare caz special. / O au pe-a lor, Morala Proletară, / Și ce scriu eu cutreierînd prin țară, / cu inima și pana mea sprîntară / e doar reflexul ei, modest și pal!”

În general, fabulistul glumește pe seama meseriei lui și înăcînd regulile spectacolului, ori iese din scenă și se amestecă printre spectatori, ori joacă teatru în teatru. „O, mame, frolaine, mătuși și unchi, / nu învîțați copiii care-ncepe / un singur rîd pe care nu-l pricepe / vă roagă fabulistul, în genunchi...”. (Niște Fabule-Fabule).

Altădată face scurte confesiuni pe un ton familiar: „Meseria asta de fabulist / capătă uneori un aspect destul de trist / și-anume cînd unii / făcînd pe nebulni, / răsătămăcesc învățămintele tale, / Prea multul, chiar în bine, e un rău / Voi vedei aceasta mai la vale... (Vînătorul — Niște Fabule), sau amintind de descendenții lui Esop se trece cu o mică schimbă comică în coada ilustruului și evocă:

„Și năpîstindu-se din rafturi / făcură și cer la cîțiva pași / în jurul clasicului girbow — / cîțiva din mării lui urmași — / ca Fedru, La Fontaine și Krilov / — și alții, mai mărunți Brelșuși...”

Digresivunile ironice, asociațiile livești, jocurile

Ov. S. Crohmălniceanu

(Continuare în pag. III-a)

IN PLAPOMA-I DE REFERATE

In plapoma-i de referate,
Cu capu-n perne de dosare,
„Acoperire” are ?...Are!
El, fără plapomă, nu poate.

Nu pare fără vindecare
Da-i ros de boli necăutate,
La plapoma-i de referate
Cu capu-n perne de dosare.

II vezi — pe față și pe spate —
Stampile, guri de lipitoare...
Și-oftează-n somn că nu mai poate
Și doarme, ca o fată mare,

In plapoma-i de referate!

Clicerone Theodorescu

Inceputul și sfârșitul lui Ion

Ne aflăm acum în fața a doi vieți zguduitoare: viața lui Ion Boldjaru, modelul lui Ion care urmează procesul de s...

...răcire, cu largă asie de răspundere... împrejurările lumii burgheze... și viața lui Ion roman, care urmează procesul de înăvuirie prin căsătorii...

„Pe Florica i-ar da-o vâdana lui Maxim Oprea cu amândouă mințile, ar fi multumit, ar avea copii, s-ar trudi împreună și poate e-ar agonii mai mult decât luna-o pe cealaltă... Se pune pe muncă mai virtuos, ca și când s-ar fi născut să se însoare cu fata Teodosiei... Săra era frimă de oboseală... Căci Florica însă îl frământa mereu. Iși zicea din ce în ce mai des că robind ori că nu va ajunge niciodată să albe și el ceva. Va să zică să muncască spre a îmbogăți pe copii. Cu ce-i va hrăni, și mai ales ce le va da copiilor, precum blestemă și el în...

LIVIU REBREANU—ION”

marile planuri ale acțiunii romanului, cu ciocnirea dintre caracter și violența conflictului social pus în centrul cărții, ne putem da seama de marea creștere a romanului, față de stadiile anterioare. Ion Pop Glanetașu i-a oferit inițial un conflict pe planuri reduse, cu semnificații și probleme limitate: „Mi se plingea făcând de diversele necazuri, a căror pricină mare, grozavă, unică, el o vedea în faptul că n-avea pămint” — spune Rebreanu în „Mărturisiri”.

Scriitorul, întreprinzând — pe timp de aproape un deceniu — o cunoaștere directă și vastă asupra realității sociale, fiind personal frământat de situația socială și națională a Transilvaniei de la începutul secolului nostru, a ajuns să încerce caracterul lui Ion, conflictele stimate de el cu forța, cu tensiunea și problemele grave sociale pe care le-a adus artistului și ecourile răscoalelor din 1907; Rebreanu împletește apoi drama lui Ion cu aceea a intelectualității transilvane din acea timp, în împrejurările imperiului habsburgic, reușind astfel să contureze o întregă lume în care să se deslășoare aceste drama; astfel, romanul ajunge să ne dea tabloul vast al unei societăți nedrepte, care prin înfrânturile într-o plasă enormă existențiale, le îngrădește și le închide căile de eșire: o societate cu un cerc închis, redată printr-o construcție măiestrită de roman, care oferă „înălțarea unei lumi unde începutul se confundă cu sfârșitul”, cum spune însuși Rebreanu în „Mărturisiri”.

Ion din roman, încercat cu marile probleme ridicate de răscoalele din 1907, e superior celui din realitate prin înseși întrebările pe care și le pune, fiind pornește să găsească o cale de ieșire din lumea aceea strîngentă, în care nici Ion, nici artistul n-au găsit o rezolvare, după cum arată în imaginea cărții, nu gânditorul din „Mărturisiri” sau de aierea.

Ion din roman are conștiința că e un mare nedreptățit, ajunge la dova sigură, că, numai munca singură în împrejurările care-l înlanțuie, nu-l va scoate niciodată din calcie; el ajunge să urască deschis pe boagații la care era silit să slugărească, mai mult, Ion își pune gravă întrebare asupra unei grăbnice ieșiri: „Iși zicea din ce în ce mai des că robind ori că nu va ajunge niciodată să albe și el ceva. Va să zică va trebui să fie mereu slugă pe la alții, să muncască spre a îmbogăți pe alții? Toată istestimea lui nu plătește nici o ceapă degerată dacă n-are și el pămint, mult pămint... După o robotală de o vară întreaga pe la alții, rămânând chiar în urmă cu păminturile lui, s-a ales cu vreo sută de zloți, Urmind așa, nu va face nici un pas înainte”.

Ion poartă cu sine o întrebare cu largi rezonanțe sociale și istorice. Există un decalaj enorm — măsura realizat de artist — între caracterul puternic al lui Ion și problema socială gravă, pe care o poartă cu sine, pe de o parte, și între caracterele opuse,

ce șoavea Ion spre „sfârșit” și nu-și ia dragostea? De ce nu „silește” lucrurile, acum la „sfârșit”, cum făcuse și la „inceput” cu Ana? Oare simte Ion, se îndoiește că numai dragostea lui pentru Florica nu va putea să-i împinească în acea lume burgheză marile lui nădejdi cu care pornise la drum din capul locului, nădejdi pe care nu le-a împlinit nici câștigarea pămintului? Nu știm asta. Știm altă dată în Ion sovăie; șoave și artistul poate... Dar alt ceva ne spune că tot regretul pe care-l încearcă Ion spre sfârșit depășește această problemă strictă a dragostei pentru Florica, dragoste care de alt fel i-a fost singura rază în acea lume îngustă și în toată existența lui zbuciumată. Cuvintele lui amare, gândite cind ală despre măritișul Floricăi cu George, trimis mult mai departe, la imaginea acelei societăți strimte, nepăsătoare, care-și urmează cursul ei fără ca oamenii să se la în seamă unul pe altul: „Acum se mira și se minia văzând că oamenii și-au căutat de nevoile lor, precum și el și-a căutat de ale sale, că lumea și-a urmat cursul ei, parcă el nici n-ar fi fost”. Există momente înălțătoare în această a doua parte a cărții, în care Ion, avind conștiința vieții lui înșelate, își mărturiseste că păminturile câștigate în lumea aceea care-i-a pus în viață, nu i-au adus nici o mulțumire, Ion vroia alt ceva decât a obține. Nu știa nici el ce a acum, cind se vede înfrînt, prins pentru totdeauna prizonier în societatea împotriva căreia se ridicase cu atita vigoare la început. Simți însă în cuvintele de sfârșit ale lui Ion, după ce și s-a deslășurat în față, de-a lungul romanului, imaginea aceea a unei societăți limitate, reci, măcinată de interese și patimi mărunte care îngeneunțe oamenii, le frînge și le șterge înțele, simți în amarul cuvintelor lui Ion ajuns cu păminturi, o condamnare aproape tot atât de puternică împotriva unei astfel de societăți, ca și condamnarea pe care o ridicase făcând sarcemba de la început: „M-am zbatut și m-am frământat să ies la liman... Și nu mi-a dat Dumnezeu nici o bucurie. — Dar pămintul? întreabă Titu. — Pămintul, da, pămintul... Bun e pămintul și drag mai îți e cind e al tău... Dar dacă n-ai pentru cine să-l munciești... parcă... zău... așa...”.

Și, mai departe, e recunoscătoare profunde sociale cu cuvintele lui Ion pe care i le spune lui Titu înainte cu puțin timp de a pieri ucis în ograda femeii Titu, Titu pleacă să caute mai departe, să afle o cale de ieșire, din lumea aceea unde „inceputul se confundă cu sfârșitul”: atunci Ion, concentrîndu-și întreaga dramă în câteva cuvinte, îi dă parca lui Titu, drept testament, drept moștenire, zguduită întrebare: „Ce să fac? Cum să fac? — Investindu-l parca pe tânărul intelectual s-o deslege în căutările lui viitoare: „Și n-știu cum să spun, domnișorule... Că dumata plecă departe și poate nici n-ai să mai ai de mine, de necazurile noastre: O, Doamne... Mare-i lumea! Cind crede om că n-a nimerit mai bine, atunci își dă seama că-i tot de unde a pornit... Uite-ășă, domnișorule! Așa mă muncesc și mă cănesc și nu știu cum să fac, ce să fac?” (Titu însă îl întoarce din nou spre cerul Baciu-Florica-George, îndrept de data asta, sfătindu-l să se distimpe): „Ce să fac, cum să fac?” cu această întrebare a început și a sfârșit Ion.

După mărturisirile bătrîmului din Prisp, Ion Boldjaru Glanetașu, modelul lui Ion, cind aude romanul „Ion”, se arăta furios. Omul care alina mereu spre o negră mizerie era nemulțumit, poate, printre altele, închipindu-și că el arătat în carte câștigînd avere, cind în realitate pierdea rind pe rind și ceea ce avusese de la părinți, și ceea ce căpătase prin căsătoria cu Rodovea. Dar nici celălalt nădejde cu care pornise, sfîrșind într-o viață sufletească pustie, cu conștiința că a fost zdrobit de lumea aceea nepăsătoare, în care oamenii nu în seamă unul de altul. Dar este „pricina mare, grozavă, unică” a acestor două vieți sfîrșite, a acestor frumoase caractere pentru găsirea unei ieșiri din lumea aceea care dormea în zăpușală, și apoi Titu nici nu-l întrebă pe Ion nu pătrunde sensul profund al întrebării lui Ion: „Ce să fac, cum să fac?” — întrebare care revine ca un leit-motiv și care prin vigoarea, asprimea și consecvența cu care este pusă de-a lungul romanului, simți că depășește cercul strimț de existență Vasile Baciu-Ana-Florica, de care Ion e silit să se lege în împrejurările acele sufocante de viață, în care e condamnat să trăiască. Titu însă îl întoarce mereu tot spre acest cerc strimț care îi aduce lui Ion altele chinuri, altele dureroase și nerodnice încercări.

O singură cale a văzut Ion și i s-a oferit atunci: încercarea de a-și realiza viața dorită pe calea proprietății capitaliste, o cale care-i frînge năzuințele și ținta în bucăți, îi desechilibrează viața, îi macină energia; și alieară după păminturi, nesocotind iubirea, care însă îl urmărește chinuitor. Calea asta îl transformă energia și istețimea în simulare, el ajunge să recurgă la calcul plin de cruzime și la înșelăciune primitivă. Omul care nu suferise să fie călcat în picioare la parte acum cu bună știință la scrierea unei ființe blinde și firave ca Ana. Câștigă păminturile dorite pentru care a tremurat de teamă și și noapte și s-a nesocotit pe sine și pe alții, dar ajuns aici se întreabă ce să facă cu păminturile, cind se vede singur, părăsit, cind simte în jurul lui pustiu, cind nu mai are „pentru cine munci”, cind iubirea i-a fost răpită, fata iubită i-a fost luată de George Bulbuc — așa cum tot familia Bulbuc pusese mina cindva și pe pămintul tălăului lui Ion, cum se arată la începutul romanului, atunci cind Ion, privind pămintul înstrăinat, rostose: „Locul nostru, sîracu!” Avem aci două puse extreme ale dramei lui Ion, „inceput” și „sfârșit”, care dau într-adevăr acea înălțare a unei lumi în care „inceputul se confundă cu sfârșitul” cum spune Rebreanu în „Mărturisiri”. Cartea se deschide și se închide cu drumul dintre Armadia și Prispas... Ion începe și sfîrșește în cercul îngust al vieții satului Prispas, care-i împiedică să ieșire, nu-i dă căile adevărate de rezolvare; satul lui e înconjurat de întunecata și vasta închisoare a lumii burgheze. Ion află cu păminturi, nu e un învingător, ci un învins; are conștiința aceluia înfrîngerii, mărturisesc el însuși că se află ca la început, cu nădejdi neîmplinite; acum însă nu mai are nici îndrăzneala, nici demnitatea începutului în unele acțiuni: îl linguește pe George, ca s-o vadă pe Florica, își reduce uluitor orizontul de viață pe care-l viza la început, o linguește chiar pe o estropiată ca Savista Oloaga...

Și nu este Vasile Baciu nici prin început, nici prin sfârșit. Vasile Baciu intră în lumea burgheză ca un aliat și-și continuă viața astfel Ion, însă se ridică împotriva acestei lumi, e un dușman al ei și sfîrșește tot ca potrivnic al ei.

Se pune însă acum și întrebarea: de

GEORGE LESNEA KISS JENŐ A. E. BACONSKY FRANCISC MUNTEANU

OȚELUL

Poetul
Temperatura ladului e-aci.
Te-nvăluie și năvălește-n tine.
Ea poate arde, poate nimici
Și poate să călească-n foc destine.

Oțelul va porni curînd pe igheab,
Oțel de temelii, oțel de-arcade.
La focul ăsta, oțel mic și slab
Ca rățacit se clatină și cade.

La focul ăsta, florile-ar pieri,
Ar arde cit clipești, sfîșietoare,
Iar fluturii cu aripi azurii
Și-ar face scrum făptura pieritoare.

Dar omul nu se pleacă — ci sever
Creează-oțel, putere dețel creează.
In aerul arzînd ca nicăieri,
Cuvîntul lui — la roșu — scînteiază.

Și-o clipă numai, prin văzduh zburînd,
La focul din cuprător dacă-ntrize,
Și-ntre de-argint și aur scăpărînd,
Cuvîntul spus se face poezie.

In clipele ce umitor se cern,
Cu totul alt fel decît le e felul,
Ne-nupleacă și dur, poet modern,
Un om, un oțel, creează-oțelul.

Noaptea Hunedoarei
Au izbucnit pădurile arzînd,
Spre cerul nopții speriat de moarte,
Cu flăcări lungi să-l mistuie flămînd,
Să-l prăbușească-nvîns, în pietre sparte?

Nemărginit, incendiul a cuprîns,
De-o frumusețe-aproape ireală,
Întreaga auză-n areal lui destins,
Imensă aură boreală.
De ani și ani, arzînd pe cer la fel,
Dă chip nemărginirii și grandoarei:
Sînt marile cuptoare de oțel,
Ce-aprind minuni pe cerul Hunedoarei.

Se năruie cascade de scîntei,
Țîșnesc artezienele de stele...

SIGHIȘOARA

Cind mă gîndesc la tine, mă-nvăluie tăceri,
Parca-ș deschide-o ușă, și-n față mi-ar apare
O lume-a ta, cu turnuri înalte, scilpitoare,
Și cu cireși în floare sub calde adieri.

Idilice, ca-n pinzele lui Schwind, pictate ieri,
Vad casele de meșteri, cu vechi embleme-n zare...
Din turnul cetății primesc o salutare
Cind ceasul prevestește răcoarea unei seri.

Ah! De-aș cuprinde-n versuri azi poezia-ți toată
Și vremii de-aș putea-o întregă dăru!

N-o vreme doar între ziduri bătrîne ferecată,
Cîn-jurul muncii noastre, mireasmă-adevărată
Pe om înseninîndu-l, să-i dăruie-ne-odată

Norocul de-a se naște, mîndria de-a trăi!
Franz Johannes Bulhardt
In romînește de Violeta Zamfirescu

POEZIE POLITICĂ

(Urmare din pag. I-a)

de cuvinte decurg din același rol. Parcă poetul simte nevoia unei complicități cu publicul, căruia îi face mereu semn cu ochiul, sugerîndu-i un fel de subtext, al fabulei, de cifru aluziv al ei.

Galul e „cuceritor / cea mai nobilă a omului / plină la domesticire / atomului”, „nechezînd arhicunoscuta snoavă” despre zădărnica oricăruia efort / de a detecta protoave de cal mort” („Mic tratat de Zoologie”).

Actiunii îi explică lui Esop: „consider totuși o jignire / total lipsită de teme / că-n loc să dai în lătruri poarta / voies de ce-ți aduse soarta, / ne fii aici pe clișei trei / ca trei vîrți / în fața ei”

Procesul tisiunilor nucleare e asociat spiritual de speranțele reacțiunii mondiale: „Pigmeii urlă „peste șanț” / „în culmea furiei lor demente: / — Întreaga „reacțiune” lanț” / din cele șase continente / așteaptă să intrăm în dan...”

Uneori, însă această gesticulație comică, plină de sublinieri și punctări științifice, care se aprind și se sting ca niște reclame de neon, încercă inutil textul și-l face obsositor.

Tot ce e în exces dure pe teren artistic la efecte contrarii și adesea cineva sfîrșește prin a nu avea haz tocmai pentru că spune prea multe vorbe de spirit. Se povestește astfel că lui Barbey de „Aurestii Baudelaire i-ar fi spus la despărțire după ce l-a cunoscut: „Domnule, sînteți prea strălucitor pentru mine. Îngădui-mi data viitoare, să vin cu ochelari de soarel”.

„La Poarta Fabulei” e una din cele mai reușite piese sfîșiate ale lui Marcel Breșlau și în virtutea faptului că verva autorului apare acim mai stăpînită, mai puțin supusă capriciilor întâmplării. Apropierile ironice surprinzătoare, jocurile de cuvinte se subordonează ideii poetice principale, nuanțîndu-și înțelesurile, nu întîncetîndu-le, așa cum se întîmplă în „Micul tratat de Zoologie” al căruia text, din pricina multă iluminatăie ajunge pe alocuri complet obscur.

Scrumul unor focuri de artificii aprinse inutil mînească nr. 1/955.

Cîntecul lui Dumitru Corbea

Într-o căldorie organzat de Uniunea Scriitorilor în ursul decadelor cărții, poetul Dmtriu Corbea a recitat la Cluj, i Tg. Mureș și în Orașul Stalin, în fața a sute de persoane, alături de poeziile sale intrate în memori cîntecurilor încă din 1940 ca „Sînt cîntăreț de stele” — și un cîtec: Fată frumoasă, fată frumoasă Cine te-a-nvățat să tragi la casă? — Cine m-a-nvățat iubitul Acela m-a-nvățat și costitul. — Fată frumoasă, cum nu-i n tot... Cine te-a-nvățat seceratul? — Cine m-a-nvățat sărutatul Acela m-a-nvățat seceratul... — Fată frumoasă, jucată la ioră, La care soacra te vei duce nră? — Cine m-a-nvățat costitul, secentul Acela lmi va fi și bărbatul...

Am fost martora succesului acestor trei strofe repetate de foarte mulți oameni pe sală, după nămat o singură lectură. Cîntecul „Fată frumoasă” dovedește atît frăgezimea versurilor, cît și dragostea cu care primește publicul acele stihuri care așteaptă parca de la naștere melodia.

Dacă se poate spune pe drept: „Prevederea este numă înțelepciunii”, noi am putea spune, parafrazînd: „Concentrarea e muma cîntecului”, sau cum scrie, tot Dumitru Corbea, într-o satiră: Puține semne de tipar Sînt într-o scurtă poezie...

Puține, dar grăitoare versuri au cîntecul lui Dumitru Corbea din vîduim „Pentru inima ce arde”

Le la simplele idile („Iubita de la înfrînt”) și plină la cîntec patriotice ca: Dragi fi sînt inimii mele Florile de pe vîlcele

Dragi fi sînt izvoarele Ce păzești, ponoarele

Înîmă, inimă mea, Tu ești călă mea vilcea Căci în tine adunate Toate cîntec, toate,

Ionul cunoaș nuanțe diferite. Dragostea nu e în cîntecul lui Corbea numai „cînteț sălăvnic. Prezentul se împletește cu trecutul. Încercările grele întăresc pentru totdeauna o iubire.

De n-ai fi stat alături de mine Cînd pentru mulți eam ca un cumat, N-ar fi rămas nimic dtr-o iubire, Iar eu de mult, de mult te-aș fi uitat

O altă trăsătură a cîntecului lui Dumitru Corbea, este aceluși soțier. Autorul „Cîntecului” strigă: „Antî-chiabușăscă devesc azi populară, și chiește lenea țără

Crușare. Cîntecul de mai jos ar putea deveni canavaua unui nou „Marinica” al lumii satelor:

Măi, boiere, măi boiere, Te tragi numai la ședere. Stal un ceas s-aprinzi țigara Și aștepți să treacă vara. Tragi la umbră să bați coasa Și aștepți să-ți vină masa. Cosești două-trei poloage Dorul la iubit te trage. Mergi pe deal după ciuperci Și te ții după pestelci. Scara nu mai poți de șale De cit ai privit la vale.

Această temă o regăsim în „Mun-că ușoară”. Hazul și stilul lui Corbea aduc aminte de vestitele strigături populare:

Foieci și-o lălea, dragă-mi ești, puicuța mea, De nevastă te-aș lua; dar mi-a spus o vară-a ta că e oulci seara cu soare și te scoli în prînzul mare la bere

și la mîncare, iar atunci ești otrăvită cu te-ai sculat, nedormită. (Din colecția G. Dem. Teodorescu)

cea ce dovedește atitudinea creatoare față de folclor a poetului, ieșit din vatra satului, ne cere-l iubește și-l cîntă și în lungile pagini ale legendelor „Asupriții cășilor”, ca și în scurtele cîntec mai sus amintite.

De multe ori la ședințele comune între compozitori și scriitori, compozitorii au invocat lipsa de versuri pentru muzici. Nu odată au fost sfătuiți să răsfolască volumele existente și să descopere acele stihuri care cer melodia. Nu știu care e explicația forței aproape magnetice a textelor slabe, dar știu în schimb că volumul lui Corbea oferă cîntec cu adevărat bune care-și așteaptă compozitorii.

Veronica Porumbacu

Se pune însă acum și întrebarea: de

de

de

de

VIATA UNIUNII SCRITORILOR

Discuția consacrată documentelor celui de al II-lea Congres al P. M. R.

Joi, 5 ianuarie a avut loc la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”, discutarea documentelor celui de al doilea Congres al P.M.R. Au participat un mare număr de scriitori, critici literari, redactori, membri și nemembri ai Uniunii Scriitorilor.

Tovarășul Mihail Beniuc, prim secretar al Uniunii Scriitorilor, deschizând ședința, arată că discuția a fost organizată de Biroul Uniunii Scriitorilor și de organizația de bază pentru a discuta unele probleme ale literaturii noastre în lumina documentelor celui de al doilea Congres al Partidului.

Referatul prezentat de I. Vitner a arătat că scriitorii le revine acum sarcina firească de a trage din documentele Congresului concluziile necesare pentru munca literară. Rezultatele dezbaterilor asupra documentelor Congresului și aplicarea în practică a marilor și bogatelor sale învățăminte, se vor vădi în paginile lucrărilor care vor apărea în anii ce vin.

Nu se poate trece cu vederea — a spus referentul — faptul că prezența problemelor științifice, artei și literaturii într-un raport politic, este un fenomen specific al vechii societăți socialiste și el nu poate fi înțeles în lumea burgheză. Acolo problemele literare constituiesc probleme individuale ale creatorilor iar nu probleme de stat, statul manifestând în general indiferență față de creație.

Referatul a făcut apoi un tablou succint și expresiv al perspectivelor deschise de cel de al doilea plan cincinal. În fața planului grandios de împliniri pe care le vestește planul cincinal, referatul a trecut la ai oazei sarcinilor scriitorilor de a fixa în opere durabile momentele mărețe pe care le străbatem, de a-i ajuta pe oamenii muncii în efortul lor constructiv, de a le crea imaginea artistică luminoasă a marilor lor puteri și răspunderi.

Referatul a arătat în continuare perspectivele noi, care stau în fața criticilor literari, datorită acestei analize marxiste, de a scoate în relief anumite particularități ale dezvoltării literaturii noastre în ultimul deceniu și de a determina cu o mai bună înțelegere valoarea specifică, durabilitatea fiecărei opere analizate. Această valoare poate fi determinată nu în mod abstract, ci numai prin înfruntarea cu viața socială, cu sarcinile concrete care au stat spre rezolvare în fața scriitorului și a operei respective, într-un anumit moment.

O altă problemă extrem de însemnată ridicată de Raport, este aceea a compoziției societății noastre actuale, a raportului de forțe sociale între oamenii muncii și rămășițele claselor exploatare. Această analiză a compoziției sociale în Republica noastră în etapa actuală, arătând uriașa forță de masă pe care se sprijină regimul democrat-popular, forța unită

a muncitorimii, țărânilor muncitoare și intelectualității, care alcătuiesc marea majoritate a poporului, — arată în același timp că lupta de clasă continuă să fie lege a dezvoltării societății noastre, fapt care în mod deosebit trebuie reținut de către scriitorii, pentru a combate ideea năstrușnică și condamnată despre încetarea sau „pauza” în lupta de clasă. Numai combatând influențele ideologiei burgheze, care încearcă să-și facă loc, scriitorii vor asigura puritatea ideologică a operelor lor. Referatul a insistat apoi asupra capitoului din Raportul de activitate al C.C. al P.M.R. în care sînt analizate problemele din domeniul literaturii și artei.

Recunoașterea succeselor dobândite constituind cea mai înaltă recompensă dată muncii scriitorilor și oamenilor de artă, implică tot odată o analiză temeinică a ceea ce alcătuiește succesul real al literaturii noastre noi. Aceasta atît sub raportul cârîrilor de succes, cît și al problemelor care au fost rezolvate — literar vorbind — „în mod multumitor”. Analiza succesei este necesară pentru a se putea dezvolta în viitor. Oprindu-se asupra aceluia pasaj din Raport, în care se spune că „succesele obținute nu trebuie să ducă la crearea unei atmosfere festive de automulțumire” și în care se analizează în continuare temele mari și aspectele fundamentale din lupta eroică a poporului muncitor pentru construirea socialismului, ca și din istoria ultimelor decenii, aspecte care nu și-au găsit oglindirea în literatură și artă decât în slăbă măsură — referatul a discutat pe larg importanța acestei probleme pentru scriitorii. „Literatura noastră rămîne mereu cu mult în urma vieții, — a spus referentul — ea oglindește în ansamblu încă în mod sărac și defectuos noul din existența noastră socială”.

Referindu-se la sarcinile și perspectivele care se desprind pentru oamenii muncii, din Direcțiile celui de-al doilea plan cincinal, referatul a arătat vastitatea obligațiilor care revin scriitorilor. Aceste sarcini, scriitorii pot să le facă față „Multitudinea de figuri umane splendide care trec prin viață și lasă în urma lor, în urma muncii lor creative, monumente nepieritoare ale construcției socialiste, trebuie să-și găsească oglindă în cărți, poate nu atît pentru a le asigura nemurirea... dar pentru a face din exemplul lor un îndemn creator pentru zeii, sute și mii de oameni, adică pentru a dăruî din plin literaturii rolul pe care-l are în transformarea revoluționară a societății. Se spune de multe ori: literatura rămîne în urma vieții — și se imprimă acestui aforism accentul fatalității. Dar noi, comuniștii și ne-comuniștii, constructorii ai socialismului nu sîntem fataliști și respingem misteriosul imponderabil al fatalităților. Noi cunoaștem dificultățile, ceea ce este cu totul altceva”.

Referatul a trecut apoi la cercetarea unor din aceste dificultăți, ca experiența proaspătă a literaturii noastre noi, faptul că unele probleme literare nu și-au primit încă în cadrul literaturii noastre, rezolvarea cea mai meriță, precum și faptul că noua realitate a vieții din țara noastră se schimbă într-un ritm viu, care cere scriitorilor o operativitate deosebită în observație și în creație. „Dificultatea aceasta — a spus referentul — poate fi rezolvată numai printr-un contact permanent, zi de zi cu oamenii, prin observarea pe viu a modificărilor conștiente lor, în lumina nu numai a unei bune cunoașteri anterioare a omului, dar în lumina unei bune, adevărate și organice cunoașteri a marxism-leninismului, în lumina unei perfecte orientări în probleme ridicate de construirea socialismului în țara noastră”.

O lipsă a literaturii noastre de astăzi, asupra căreia s-a discutat în continuare în referat, este reflectarea cu totul insuficientă a muncitorului industrial înaintat. „O dificultate de altă natură — a spus apoi referentul — am întâmpinat-o din partea unei orientări ideologice cu totul greșite care și-a făcut drum în literatură, în ultimii ani. Este vorba de atitudinea criticistă față de fenomenul social înconjurat. Criticismul nu are nimic comun cu critica principială, comunismului extrem de dăunător, prin baza de negație sceptică”. Analizînd caracterul fals al acestei orientări, de proveniență vădit burgheză; referatul a dat unele exemple și a subliniat importanța combaterii și nimicirii ei, pentru elaborarea chipului eroului pozitiv. Referatul a încheiat printr-o largă expunere privitoare la baza reală și la necesitatea construirii figurilor eroilor înaintați ai timpului nostru, în cărți de un înalt nivel artistic, care să constituie răspunsul scriitorilor la mărețele sarcini indicate de Documentele Congresului.

Referatul a arătat în continuare perspectivele noi, care stau în fața criticilor literari, datorită acestei analize marxiste, de a scoate în relief anumite particularități ale dezvoltării literaturii noastre în ultimul deceniu și de a determina cu o mai bună înțelegere valoarea specifică, durabilitatea fiecărei opere analizate. Această valoare poate fi determinată nu în mod abstract, ci numai prin înfruntarea cu viața socială, cu sarcinile concrete care au stat spre rezolvare în fața scriitorului și a operei respective, într-un anumit moment.

O altă problemă extrem de însemnată ridicată de Raport, este aceea a compoziției societății noastre actuale, a raportului de forțe sociale între oamenii muncii și rămășițele claselor exploatare. Această analiză a compoziției sociale în Republica noastră în etapa actuală, arătând uriașa forță de masă pe care se sprijină regimul democrat-popular, forța unită

documentele Congresului, care sînt un tezaur de învățăminte. El relevă apoi una din ideile de bază ale Raportului, că în perioada de trecere de la capitalism la socialism lupta de clasă se ascute și că în această epocă se dă o mare bătălie între ideologia clasei muncitoare și ideologia burgheză. Vorbitorul arată periculozitatea apolitismului. Analizînd prima versiune a piesei sale „Areal de Triumf” în care chipurile comunistilor erau slab oglindite, vorbitorul a subliniat ajutorul primit de la partid, de el și de alți scriitori, în munca concretă de creație. Apoi s-a referit la cauzele care fac ca multe opere din literatura noastră să fie schematice, între care și aceea că satira noastră se îndepărtează uneori de bunele tradiții ale satirei din trecut.

A. G. VAIDA relevă faptul că scriitorii noștri trebuie să cunoască și să se inspire din patosul revoluționar care este oglindit în munca imensă a poporului nostru. Organizația de partid a Uniunii Scriitorilor și a filialelor sale trebuie să găsească mijloacele cele mai potrivite de a ajuta pe scriitorii să abordeze toate aspectele construirii socialismului, de a discuta probleme teoretice, probleme ale literaturii și ale culturii în general.

EUSEBIU CAMILAR, vorbind despre realizările împlinite în satele Moldovei, sate înoplate și țîtine în bezna în trecut, care au fost scoase la lumină de regimul nostru, cere ca scriitorii să se ducă pe la locurile unde se petrec aceste mari împliniri, la oamenii care le făuresc.

„Pentru a da literaturii opere la înălțimea vremurilor noastre — a subliniat — trebuie să facem eforturi, să nu precupețim nici timp, nici suflet, nici mintea noastră”.

Luînd cuvîntul în numele biroului organizației de bază a Uniunii Scriitorilor, V. EM. GALAN arată că în munca scriitorilor, un mare rol a jucat — așa cum s-a subliniat și în dezbaterile Congresului, — unitatea frontului scriitoricesc în fața sarcinilor ce le-am avut de îndeplinit. Discutarea problemelor literaturii — a spus vorbitorul — este spre folosul tuturor, și ea trebuie dezvoltată tot mai mult, mai cu seamă acum cînd ne apropiem de viitorul congres al scriitorilor din R.P.R. O sarcină pe care ne-o pune în fața Congresului, este ca organizația noastră de partid să pună un accent deosebit pe lupta pentru îmbunătățirea vieții obștești a Uniunii, să combată spiritul de grup, tendința de a prefera o atmosferă stătută unei discuții curajoase, adică principiale, pătrunsă de spirit de partid. În această privință, biroul Uniunii scriitorilor și organizația ei de bază au muncit prea puțin, ceea ce n-a folosit dezvoltării literaturii și dezvoltării multora dintre scriitorii în parte. „Muncind cît mai practic — a spus V. Em. Galan — organizația noastră de partid și Uniunea Scriitorilor au posibilitatea să promoveze o metodă de lucru curentă, care să ducă la li-

chidarea părerilor greșite, a influențelor ideologice dușmănoase; să promoveze consecvent în cadrul discuțiilor în Uniunea noastră, în materialele pe care le publicăm în presă, o atmosferă prielnică pentru realizarea sarcinilor pe care le avem”. În această muncă, a subliniat el, trebuie să facem un salt puternic, să creăm un activ larg în jurul organizației de bază, spre a-și putea îndeplini munca ei. Acest activ există, a spus vorbitorul, dar încă nu s-a izbutit ca el să fie folosit în tot ce poate da. Au urmat apoi exemplificări, indicarea unor fapte, pe care organizația de partid le-a scăpat din vedere în munca sa.

„Sarcina unei organizații de partid — a spus V. Em. Galan — este de a face totul pentru a înlesni tovarășilor cu care vine în contact, să-și facă educația și reeducarea în spiritul ideilor comuniste. La acest lucru se poate ajunge însă greu dacă frontul are slăbiciuni, dacă nu se urmărește temeinic învățămîntul de partid, dacă nu cunoaștem profund viața și problemele și acțiunile de cea parte. Este necesar să studiem sistematic documentele Congresului și să inițiem dezbateri creatoare în cadrul Uniunii”.

DUMITRU IGNEA, în cuvîntul său, a arătat cît a învățat de cînd se documentează pe teren și se duce în a cele locuri unde se vor ridica marile construcții ale socialismului. El arată că toată țara noastră este un vast șantier, pe care scriitorii îl vor cunoaște numai atuncî cînd îl vor cerceta îndeaproape, cînd vor vedea pe oamenii care muncesc aici cu eroism și abnegație.

SOTU ANDRAS a arătat din propria experiență, cît este de necesar ca, atuncî cînd scriitorii compun o carte despre oameni și faptele lor, să se documenteze temeinic. Numai o documentare serioasă poate duce la descoperirea acelor fapte esențiale și noi, la descoperirea uneltorlor dușmanului de clasă. El mai arată că mulți scriitori tineri din Tg. Mureș au luat hotărîrea să plece într-o comună, unde să muncească pentru ridicarea ei, astfel ca ea să devină un sat model — scriitorii făcînd în felul acesta și o treabă practică în construirea socialismului.

„Sarcina literaturii — a încheiat el — nu constă numai în a arăta oamenilor că viața merge înainte, ci și în a ajuta Partidului, pentru a scoate la iveală acele lipsuri și greșeli pe care le avem, și a lua parte activă la această muncă politică”.

În cuvîntul său, ALFRED MARGUL SPERBER spune că materialul de viață abundă, pentru acela care vrea să descrie realitățile noastre noi și că acest material poate fi cules și atuncî chiar cînd nu te deplasezi, dar cînd știi să stai de vorbă cu oamenii despre viața lor, despre bucuriile și greutățile lor.

La discuții au mai participat tovarășii: Horia Opreșcu, Măihă și alții.

Cuvîntul de încheiere rostit de Mihai Beniuc

În cuvîntul de încheiere a ședinței, Mihai Beniuc, prim secretar al Uniunii Scriitorilor, apreciază ca pozitiv faptul că referatul a prilejuit discuții vii despre probleme care interesează atît de mult pe scriitorii. El a arătat deosebită importanță ce o are pentru viața noastră literară în Raportul de activitate al Comitetului Central s-a vorbit cu atîtă căldură despre creația literară. „Fiecare din cei care lucrează efectiv în cîmpul literaturii — a spus Mihai Beniuc — trebuie să se mîndrească cu aceasta, pentru că prin aceasta își poate da seama că face parte efectiv din oastea celor ce construiesc patria socialistă”. Vorbitorul citează apoi numeroase creații în versuri, proză, dramaturgie și critică, apărute în ultimul trimestru, lucrări care arată că în țara noastră literatură se dezvoltă plină de bogăție și de noutate. Această activitate a scriitorilor, a meritat prețuirea Partidului, care în același timp a arătat și lipsurile, scăderile literaturii noastre, lucru deosebit de important, deoarece scriitorii sînt prin aceste ajutăți să stabilească liniile de dezvoltare mai departe a literaturii noastre, generalizînd succesele și înlăturînd acele greutăți, acele piedici care mai stau în calea dezvoltării literaturii și vieții noastre literare în general.

În cuvîntul de încheiere a ședinței, Mihai Beniuc, prim secretar al Uniunii Scriitorilor, apreciază ca pozitiv faptul că referatul a prilejuit discuții vii despre probleme care interesează atît de mult pe scriitorii. El a arătat deosebită importanță ce o are pentru viața noastră literară în Raportul de activitate al Comitetului Central s-a vorbit cu atîtă căldură despre creația literară. „Fiecare din cei care lucrează efectiv în cîmpul literaturii — a spus Mihai Beniuc — trebuie să se mîndrească cu aceasta, pentru că prin aceasta își poate da seama că face parte efectiv din oastea celor ce construiesc patria socialistă”. Vorbitorul citează apoi numeroase creații în versuri, proză, dramaturgie și critică, apărute în ultimul trimestru, lucrări care arată că în țara noastră literatură se dezvoltă plină de bogăție și de noutate. Această activitate a scriitorilor, a meritat prețuirea Partidului, care în același timp a arătat și lipsurile, scăderile literaturii noastre, lucru deosebit de important, deoarece scriitorii sînt prin aceste ajutăți să stabilească liniile de dezvoltare mai departe a literaturii noastre, generalizînd succesele și înlăturînd acele greutăți, acele piedici care mai stau în calea dezvoltării literaturii și vieții noastre literare în general.

Pentru ca Uniunea Scriitorilor să muncească mai bine de acum înainte, ea trebuie să organizeze cunoașterea temeinică a acestor documente vitale pentru viața scriitoricescă. Pentru aceasta Mihai Beniuc a propus în numele Biroului Uniunii Scriitorilor din R.P.R. următoarele măsuri pe care urmează să le treacă în practică Uniunea Scriitorilor:

Secțiile comșile și filialele Uniunii vor discuta problemele literaturii în lumina documentelor Congresului, pe baza succesei de pînă acum și pe bază de planuri de creație, alcătuite în lumina documentelor de partid. Discutarea acestor documente va fi adîncită în fiecare secție, discutîndu-se și cu scriitorii, pentru ca a ceea ce s-a și completeze planurile lor proprii de creație în lumina documentelor recente și pentru ca, atît planurile secțiilor cît și cele ale fiecărui scriitor, să fie ridicate la nivelul măreței perspective ce se desprinde din documentele de partid și din cel de-al doilea plan cincinal;

Redacțiile publicațiilor Uniunii Scriitorilor vor discuta activitatea lor în lumina acestor documente, întocmindu-și planuri concrete de muncă pe trei și șase luni, stabilind materiale care să analizeze problemele ridicate pentru munca lor de documente, de partid, privitoare la literatură, la planul cincinal, spre a ajuta la o și mai bună cunoaștere în maselor largi a acestor probleme, spre o mai bună înarmare a scriitorilor în lupta împotriva ideologiei burgheze;

Comitetul Uniunii se va întruni într-o plenară, spre a discuta sarcinile Uniunii în lumina documentelor Congresului.

Cu prilejul sărbătoririi la Moscova, a decedat artele și literaturii leone. (În cișcu, de la stînga la dreapta) M. SADOVEANU, K. SIMONOV, V. LAȚIS, KRISHAN CIANDRA (scriitor indian) și K. FEDIN

RAFAEL ALBERTI

ZORILE DE ZI ÎN ROMÂNIA

Poporul, ai plins, te-ai zburciat, Mușcat-ai din fîrînă și-ai mușcat pe cei ce te țînură-nlîntuit. Acum, te-nalți pe creste, întîrit.

cîmp romînesc, aud în mijlocul iernii a' zorilor tale dulci fluier.

Și fluierele tale, care ieri erau rînite, azi far' de dureri prin pajîști cîntă.

Aud căruțele tale cu-ovăz, vacile și-ole tale; și-aud din livezile tale rotundul strigăt al merelor tale. Codrii tăi îi aud și-ascult tainele crengilor lor și-al tăietorilor vuiet, sursele lor, glasul petrolului, visul vieții lui subpămîntene.

Cîntă iubirea iarăși și pe-ogore lăsdînd în urmă plugul, noi tractoare zburînd s-avîntă.

Pacea pămîntului tău o aud drumul munților tăi

Acum te-nalți pe creste întîrit.

Steaguri erau flîcîtoare, Erau doar zori, lumină mare.

Totu-n lumini porni să se gătească Căci primăvara nouă romînescă Lată-a sosit.

Ardea pe munți soarele-n plin, Liber cădea zăpada, lin. Suia petrolu-n înălțimi.

Sosiră țărâni din zare, Cîte culori, ce-cîntare! O, ce cămăși scăpărătoare!

Orașele-nălțate-n zare Uzina Ernst Thälmann

Și îmi cîntară. Creștea din pămînt dimineața, În pace suia grîu-n văzduhuri, Suia chiar marea, mareașă.

Nu era iadul, nu era vîpaia care mistuia singele omului odată.

Și ei îmi cîntară.

Era focul ce, azi, dăruiește poporului noi rădăcini, E focul-faur ce-mparte darnic la mașini cuptoare noi, ce-or să pătrundă pămîntul tău ca să te facă-odată mai tare, mai puternică, puternică și-mbeșugată.

Nu-n ris izbucni, ci în plînsete. Ogurul era numai cîntec Și lumea trezită doar cîntece.

Mai tare, mai bogată și mai îmbeșugată.

Și ei îmi cîntară.

În romînește de Eugen Jhebeleanu

Cîți sori mi-au lăsat la plecare! Ce stele! Ce strălucitoare! Vai, cite mi-au dat la plecare!

Cu toate că bruma împrăștie pe-tinsu-și sclipiri argintii și-nu-ți pot vedea nici cum chipul,

Caiet internațional

Ziarul „Prager Presse” anunță descoperirea jurnalelor lui Wallenstein, marele comandant de oști din timpul războiului de treizeci de ani, originar din Boemia. Manuscrisele au fost găsite în Leitmeritz, în fosta bibliotecă episcopală, devenită bibliotecă de Stat.

Shakespeare într-un asemenea hal, este un act de curaj. În curînd va avea loc la Paris un congres al scriitorilor și artiștilor negri care trăiesc în capitala Franței. Congresul este organizat de asociația „Presence africaine”.

Proust, a descoperit în cursul cercetărilor manuscrisul unui roman necunoscut intitulat „Jean Santeuil”. Se presupune că Proust a scris acest roman între 1896 și 1904 și că ar fi pus manuscrisul la o parte, fără să-l revizuiască, sau să se mai ocupe de el. Cîteva din personajele din „Jean Santeuil” reapar în opera principală a lui Proust, „A la recherche du temps perdu”. T. M.

„Diets Verlag” din Berlin (R.D.G.) a publicat recent un volum de culegeri de articole scrise de Karl Marx despre China („Carnea este intitulată „Über Kina”). Volumul cuprinde articole despre China publicate de Marx în ziarul „New York Daily Tribune” între 1853 și 1860. Aproape toate aceste articole au rămas necunoscute pînă acum. Pe lângă 16 articole semnate de Marx, volumul cuprinde și un articol de Engels, intitulat „Persia-China”, precum și pasaje din „Capitalul” referitoare la China.

„New York Times Book Review” a intrat în discuție cu săptămînalul „Life” pe problema literaturii americane contemporane, ca fiind „scrisă de homosexuali în șomaj care își așteaptă admiterea într-un azil de nebuni; de obsedați sexuali și masochiști profesioniști atînd spiritul tulburat”.

La aceasta, „New York Times Book Review” răspunde timid afirmînd că „Life” nu are o concepție „foarte justă” despre artă (sic!), că scriitorii americani nu sînt niște criminali și că, uneori, sînt chiar buni ambasadori ai Americii în străinătate.

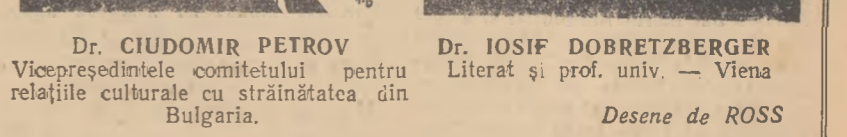
După cîte se pot observa, această discuție a fost dusă la un nivel atît de ridicat, încît orice comentariu este de prisos.

Ziarele londoneze vorbesc cu indignare despre un nou film american de gangsteri intitulat „Joe Macbeth” după drama lui Shakespeare. Cîteva sînt folosite într-un argot american supărător. Conflictul este jesus pe baza dramei lui Shakespeare, dar este de o trivialitate extraordinară. Caracterele sînt lipsite de orice complexitate.

Se spune că producătorul american al filmului ar fi declarat, în cel mai pur argot american, în timp ce-și pune picioarele pe masă și își aprinde o țigară de foi că „acest film trebuie să fie făcut cu curaj”.

Dr. CIUDOMIR PETROV Vicepreședintele comitetului pentru relațiile culturale cu străinătatea din Bulgaria.

Dr. IOSIF DOBRETZBERGER Literat și prof. univ. — Viena

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Breslașu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Alexandru Jar, Eugen Jhebeleanu, George Macoveșcu, Ion Mihăileanu, Veronica Porumbacu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodoros, Ion Vitner.